

HALLSTRÖMS ODÖDLIGA

I december 1992 blev jag kontaktad av en kvinna i Göteborg, som erbjöd mig att köpa ett unikt konstverk för 88 000 kronor. Det var en oljemålning i formatet 118 x 107 cm, gjord av den kände konstnären Staffan Hallström, för övrigt en av min sambos lärare på Konstfack i Stockholm.

Staffan Hallström föddes i Stockholm den 19 oktober 1914 och var son till Gustaf och Astrid Hallström. Gustaf var arkeolog och antikvarie vid Statens Historiska Museum. Efter ett par års studier på en teknisk skola var Staffan under åren 1935-1941 elev vid Konsthögskolan i Stockholm. Som lärare hade han bland andra Olle Hjortzberg och Isaac Gründwald. Därefter hyrde han en liten ateljé av Olle Nyman i Saltsjö-Duvnäs och tillsammans med honom, Roland Kempe och Evert Lundqvist bildade de den s.k. Saltsjö-Duvnäs-Gruppen.

År 1961 kom hans riktigt stora genombrott då han på Konstakademien ställde ut *Hundra målningar* och Hallström blev genast en profil i svenskt konstliv. Hans stil kan betraktas som nyexpressionistisk med impulser hämtade från bland andra Rubens, Delacroix, Goya och Hill. Hans mest kända verk är utan tvekan *Ingens hundar* från 1953 och som därefter målats i flera versioner. Ett av verken (från 1958) köptes in av Moderna Museet och ett annat såldes på Bukowskis moderna vårauktion 2011 för 1 891 628 kronor inklusive köparprovision. På Norrköpings Konstmuseum finns också en 60-talsversion av *Ingens hundar*.

Ingens hundar
1958
(138 × 105 cm)

Staffans Hallström var en passionerad amatörschackspelare. Utöver hundar var därför schack en vanligt motiv i hans målningar. Det finns till och med några verk där hundarna promenerar på ett schackbräde. Även gunghästar var ett vanligt motiv. Åren 1971-1972 arbetade han på ett verk kallat *Gunghästar i batalj* för dåvarande Civildepartementet. Från början hade Hallström tänkt sig att konstverket skulle utföras i textilt material av *Handarbetets vänner*, men till slut bestämde han sig för en olja i det imponerande formatet 398 × 215 cm. Bakgrunden består av massor av gunghästar, schackhästar och schackbönder – i förgrunden ett schackbräde med en ställning efter några få drag av spelöppningen.

Gunghästar i batalj (detalj) 1971-1972

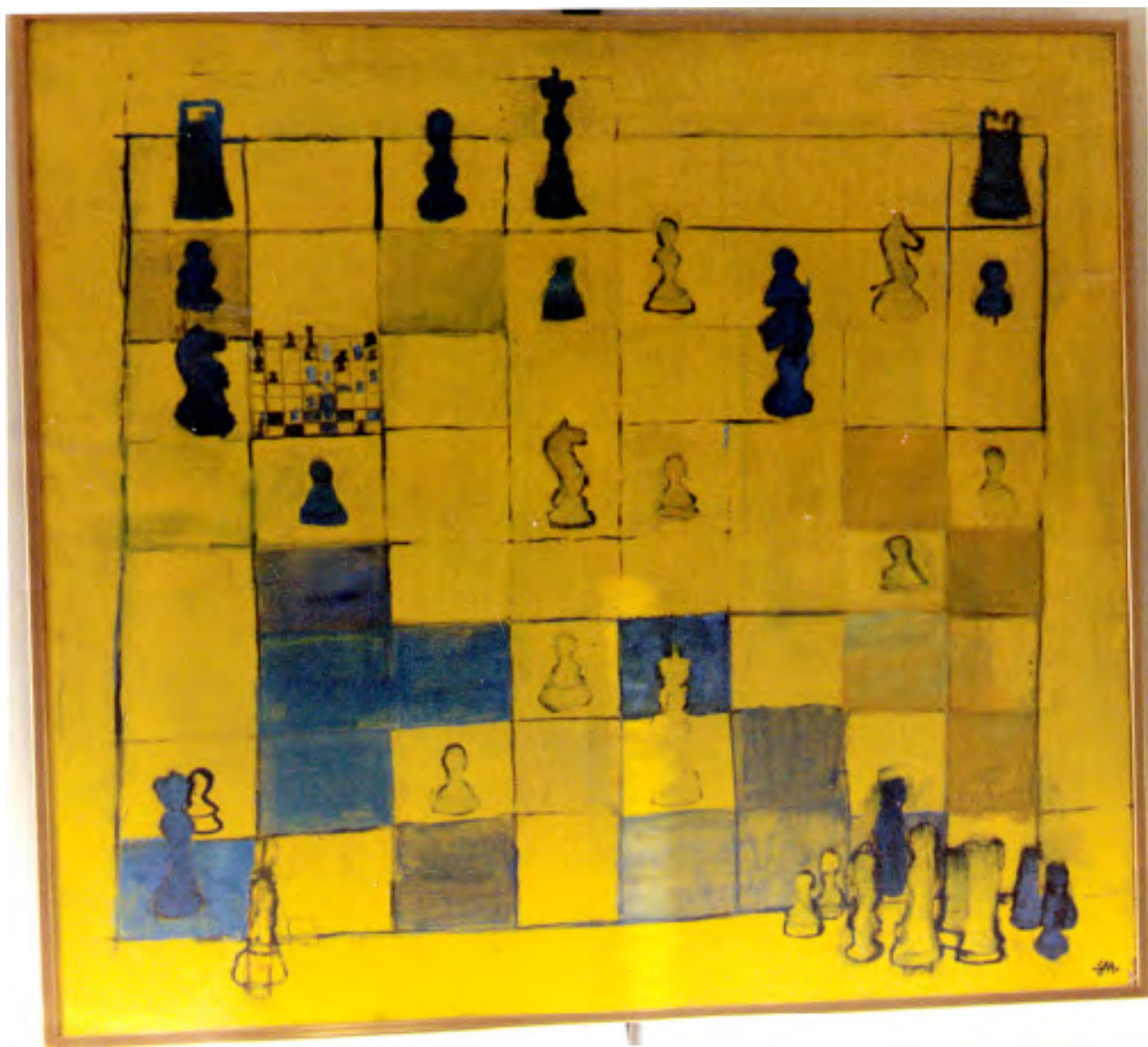

Astronaut 1972 (62 x 75 cm)

Astronaut från 1972 är en olja där konstnären (SH själv?) målar med vänster hand. Hallström använde för övrigt omväxlande vänster och höger hand i sitt måleri! Kanske har han inspirerats av Johannes Vermeers *Målaren i sin ateljé*? Astronauterna kliver in på schackbrädet med dess pjäser och på staffliet finns massor av små figurer – kanske människor eller tennsoldater? På Vermeers verk finns en poserande kvinna i bakgrunden i likhet med Hallströms modell.

Det odödliga partiet mellan Adolf Anderssen (1818-1879) och Lionel Kieseritzki (1806-1853) spelades som ett fritt parti på det legendariska schackcaféet Simpson's Divan i London. Partiet har fascinerat schackspelare på grund av den offerkavalkad

som slutade med att vit satte matt i 23:e draget. Vi återger dragen utan kommentarer:
 1.e4 e5 2.f4 exf4 3.Lc4 Dh4+ 4.Kf1 b5 5.Lxb5 Sf6 6.Sf3 Dh6 7.d3 Sh5 8.Sh4 Dg5 9.Sf5
 c6 10.g4! Sf6 11.Tg1! cxb5 12.h4 Dg6 13.h5 Dg5 14.Df3 Sg8 15.Lxf4 Df6 16.Sc3 Lc5?
 17.Sd5 Dxb2 18.Ld6!! Lxg1 19.e5!! Dxa1+ 20.Ke2 Sa6 21.Sxg7+ Kg8 22.Df6+ Sxf6
 23.Le7 matt.

Det odödliga partiet, datering okänd (118 x 107 cm)

Att även Staffan Hallström som glad schackamatör var naturligtvis fängslad av detta parti. När den drygt kvadratmeterstora oljemålningen av det odödliga partiet kom till stånd är obekant, liksom tavlans titel. Hallström daterade sällan sina verk och en hel del litografier med mera blev aldrig signerade. I vissa fall har verken fått en namnstämpel i relief, som ombesörjts av Hallströms tre döttrar. Det odödliga partiet är målat i gult, blått och svart som många av hans övriga verk, till exempel

Ingens hundar. De slagna pjäserna finns i förgrunden och på rutan b6 finns ett helt miniatyrschackbräde med samma ställning som på hela målningen. Jag blev erbjuden att köpa detta mästerverk 1992 och säljaren sänkte så småningom priset till 65 000 kronor. Jag funderade länge och väl, men jag tyckte då att priset var i överkant. Även om Hallström inte är lika het idag (undantaget *Ingens hundar*, som idag betingar miljonbelopp) så hade jag kanske slagit till om jag fått chansen idag? Säljaren har troligen flyttat utomlands och varken målningen eller säljaren kan spåras. Jag har dock kvar säljarens foto.

Bland Staffan Hallström passioner fanns också segling och motorsport. Han deltog flera gånger i Gotland runt och provade också att köra racerbil på banan i Karlskoga. Men efter en del avåkningar på banan gav han upp planerna på att bli racerförare. Tragiskt nog blev det snabba bilar som ändade hans liv då han körde av vägen nära hemmet i Furusund den 8 december 1976.

År 1980 publicerade Sveriges Allmänna Konstförening sin årsbok nr 89. Denna gång presenterades Staffan Hallström och hans verk förtjänstfullt av Stig Johansson. Ett stort antal målningar, teckningar och litografier med schackmotiv finns med. Bilden där Staffan står vid ett av sina sibiriska schackspel är hämtad från denna bok, som varmt kan rekommenderas. Den kom ut i ganska stor upplaga och torde inte vara alltför svårfunnen på de antikvariat som ännu finns kvar.

Staffan Hallström

Calle Erlandsson